

Sygn. akt: III U 1777/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 kwietnia 2014 r.

Sąd Okręgowy w Ostrołęce III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Grażyna Załęska-Bartkowiak
Protokolant:	sekretarz sądowy Ewelina Asztemborska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 24 kwietnia 2014 r. w O.

sprawy z odwołania Zakładów (...) " (...)" S.A. w Ł.

z udziałem zainteresowanego T. J.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w P.

o zwrot nienależnie pobranego świadczenia

na skutek odwołania Zakładów (...) " (...)" S.A. w Ł.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w P.

z dnia 02.10.2013r. **znak** (...)

orzeka:

- zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że ustala, iż Zakłady (...) " (...)" S.A. w Ł. nie mają obowiązku zwrotu nienależnie wypłaconego T. J. świadczenia z powodu nieuwzględnienia przy obliczeniach wysokości świadczenia: okresu urlopu bezpłatnego od dnia 15.04.1981r. do dnia 30.09.1981r. oraz przebywania na zasiłkach chorobowych od dnia 24.09.1992r. do dnia 26.09.1992r., od dnia 18.11.1992r. do dnia 20.11.1992r., od dnia 12.03.1993r. do dnia 15.03.1993r., od dnia 19.05.1993r. do dnia 22.05.1993r., od dnia 18.12.1993r. do dnia 21.12.1993r., od dnia 30.12.1993r. do dnia 08.01.1994r., od dnia 24.10.1994r. do dnia 01.11.1994r. i od dnia 15.12.1994r. do dnia 21.12.1994r., a ponadto ustala, że nie mają obowiązku zapłaty odsetek za okres od dnia 13.07.2010r. do dnia 04.10.2013r.;
- w pozostałym zakresie oddala odwołanie.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 02.10.2013r. ZUS zobowiązał Zakłady (...) „ (...)” S.A. do zwrotu nienależnie wypłaconych świadczeń jego byłemu pracownikowi T. J. za okres od dnia 01.07.2010r. do dnia 30.06.2013r. w kwocie 895,39zł oraz ustawowych odsetek od tej kwoty za okres od dnia 13.07.2010r. do dnia 02.10.2013r. w wysokości 194,48zł.

W odwołaniu od tej decyzji Zakłady (...) „ (...)” S.A. wniosły o jej zmianę i ustalenie, że nie są zobowiązane do zwrotu w/w kwot. W uzasadnieniu odwołujący wskazał, że w świadectwie pracy wystawionym T. J. nie wskazał okresu urlopu bezpłatnego, bo przepisy obowiązujące w dacie wystawiania tego świadectwa, tj. 03.08.1984r., nie nakazywały umieszczania w świadectwie takiej informacji. Zdaniem odwołującego obowiązek taki został wprowadzony dopiero z dniem 29.08.1989r. Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 11.08.1989r. Dlatego świadectwo pracy wydane zgodnie z art.97§2 kp w brzmieniu obowiązującym w dniu 30.08.1988r. nie powoduje obowiązku wyrównania nienależnie pobranej zawyżonej emerytury.

Ponadto odwołujący podniósł, że w zaświadczeniu z dnia 01.04.1997r. wykazał ZUS-owi okresy zasiłków chorobowych przypadających po dniu 15.11.1991r. zgodnie z żądaniem ZUS-u z dnia 24.03.1997r.

Dodatkowo odwołujący podniósł, że ZUS nie miał podstawy prawnej, aby żądać ustawowych odsetek za okres poprzedzający wydanie zaskarżonej decyzji, gdyż art.84 ust.1 ustawy z dnia 13.10.1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych - dotyczy wyłącznie zasad zapłaty i wysokości odsetek, a nie zasad zwrotu nienależnie pobranego świadczenia. Zdaniem odwołującego odsetki mogą być jedynie liczone od daty doręczenia zaskarżonej decyzji.

W odpowiedzi na odwołanie ZUS wniósł o jego oddalenie. Wskazał, że T. J. pobierał zawyżone świadczenie na skutek wadliwego świadectwa pracy wystawionego przez pracodawcę, które nie ujęło urlopów bezpłatnych oraz z uwagi na to, że pracodawca nie wskazał okresów przebywania na zasiłkach chorobowych.

W toku postępowania Sąd na podstawie art. 477¹¹§2 kpc wezwał T. J. do udziału w sprawie w charakterze zainteresowanego. Nie zajął on jednak stanowiska w sprawie.

Sąd ustalił i zważył, co następuje:

T. J. był pracownikiem Zakładów (...) w O. w dwóch okresach: od dnia 10.10.1978r. do dnia 03.08.1984r. i od dnia 02.12.1986r. do dnia 21.12.1994r. Zakłady (...) „ (...)” S.A. są następcą prawnym tego pracodawcy.

Decyzją z dnia 30.11.1995r. uzyskał prawo do renty inwalidzkiej. Przy obliczaniu wysokości renty, ZUS oparł się na dołączonych do wniosku świadectwach pracy potwierdzających pracę w Zakładach (...) w O. oraz na zaświadczeniu i wynagrodzeniu z dnia 24.10.1995r. W dokumentach tych nie było informacji o przebywaniu T. J. na urloпах bezpłatnych i okresów przebywania na zasiłku chorobowym.

Następnie T. J. uzyskał z urzędu prawo do emerytury decyzją z dnia 26.07.2013r. W dniu 30.07.2013r. T. J. złożył w ZUS wniosek o ponowne ustalenie wysokości emerytury. Do wniosku dołączył Rp-7 z dnia 25.07.2013r. Z zaświadczenia tego wynikały inne zarobki aniżeli z Rp-7 wystawionego dnia 24.10.1995r. Dodatkowo z dołączonych dokumentów wynikały informacje co do okresów korzystania przez T. J. z urlopów bezpłatnych oraz z zasiłków chorobowych. Informacje te nie wynikały z dokumentów złożonych przy wniosku o rentę.

W oparciu o złożone dokumenty ZUS zweryfikował wysokość świadczeń należnych T. J. i zaskarżoną decyzją zobowiązał Zakłady (...) „ (...)” S.A. do zwrotu nienależnie wypłaconych świadczeń byłemu pracownikowi T. J. za okres od 01.07.2010r. do dnia 30.06.2013r. w kwocie 895,39zł oraz ustawowych odsetek od tej kwoty za okres od dnia 13.07.2010r. do dnia 02.10.2013r. w wysokości 194,48zł.

Jako podstawę prawną zaskarżonej decyzji ZUS wskazał art.84 ust. 6 ustawy z dnia 13.10.1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn.Dz.U. z 2013, poz.1442 ze zm.). Zgodnie z tym przepisem, jeżeli pobranie nienależnych świadczeń zostało spowodowane przekazaniem przez pracodawcę nieprawdziwych danych mających wpływ na prawo do świadczeń lub na ich wysokość, obowiązek zwrotu tych świadczeń wraz z odsetkami obciąża pracodawcę.

Rozstrzygnięcie w sprawie zależało więc od oceny, czy zaistniały warunki przewidziane w tym przepisie, wymagane do obciążenia odwołującego, który jest następcą prawnym pracodawcy T. J., obowiązkiem zwrotu pobranej przez niego renty z tytułu niezdolności do pracy.

W niniejszej sprawie sporne są trzy kwestie, a mianowicie:

- czy odwołujący ponosi odpowiedzialność za nieumieszczenie w świadectwach pracy informacji o urloпах bezpłatnych T. J.;
- czy odwołujący ponosi odpowiedzialność za niepoinformowanie ZUS-u o okresach przebywania T. J. na zasiłkach chorobowych;
- czy ma obowiązek uiszczenia odsetek od dnia 13.07.2010r.

Co do kwestii związanej z brakiem informacji w świadectwie pracy o urloпах bezpłatnych, to należy podnieść, że T. J. był zatrudniony w Zakładach (...) w O. dwa razy. Gdy ubiegał się o rentę inwalidzką w 1995r. – to złożył do ZUS dwa świadectwa pracy. Pierwsze świadectwo zostało wystawione dnia 03.08.1984r. i dotyczyło okresu zatrudnienia od dnia 10.10.1978r. do dnia 03.08.1984r. (k.14 a.r.). Drugie świadectwo było wystawione dnia 28.12.1994r. i dotyczyło okresu zatrudnienia od dnia 02.12.1986r. do dnia 21.12.1994r. (k.16 a.r.).

Organ rentowy wywodził, że pracodawca winien zamieścić w tych świadectwach pracy informacje o urloпах bezpłatnych T. J., na których przebywał w okresie od dnia 15.04.1981r. do dnia 30.09.1981r. i od dnia 09.07.1994r. do dnia 03.08.1994r.

Sąd uznał, że rozstrzygnięcie tej kwestii uzależnione jest od brzmienia przepisów obowiązujących w dacie wystawiania poszczególnych świadectw pracy, a zawierających dyspozycje, jakie informacje pracodawca winien zamieścić w świadectwie.

Takie informacje zawiera art.97§2 kp. Przy czym treść tego przepisu uległa zmianie z dniem 01.05.1989r., co ma znaczenie dla rozstrzygnięcia tej sprawy. Należy bowiem zwrócić uwagę, że świadectwo pracy z dnia 03.08.1984r. zostało wydane przed zmianą brzmienia tego przepisu, a świadectwo pracy z dnia 28.12.1994r. zostało wydane pod rządami nowego brzmienia.

Art. 97 § 2 kp (w brzmieniu sprzed dnia 01.05.1989r.) stanowił, iż w świadectwie pracy należy podać dane dotyczące okresu i rodzaju wykonywanej pracy, zajmowanych stanowisk, wysokości i składników wynagrodzenia, uzyskanych w zakładzie kwalifikacji, trybu rozwiązania albo okoliczności wygaśnięcia stosunku pracy oraz okoliczności, o których mowa w art. 36 § 5. Ponadto w świadectwie pracy zamieszcza się wzmiankę o zajęciu wynagrodzenia za pracę w myśl przepisów o postępowaniu egzekucyjnym.

Wobec powyższego w świadectwie pracy z dnia 03.08.1984r. pracodawca nie miał obowiązku zamieszczania informacji o udzielonych urloпах bezpłatnych. Należy zauważyć, że druk świadectwa nawet nie zawierał rubryki dotyczącej takiej informacji.

Tym samym w ocenie Sądu odwołujący nie ponosi odpowiedzialności za to, że w świadectwie pracy z dnia 03.08.1984r. nie zamieszczono informacji o urlopie bezpłatnym, z którego T. J. korzystał w okresie od dnia 15.04.1981r. do dnia 30.09.1981r. Dlatego w tym zakresie Sąd zmienił zaskarżoną decyzję.

Natomiast odmiennej oceny Sąd dokonał co do niezamieszczenia w świadectwie pracy z dnia 28.12.1994r. informacji o urlopie bezpłatnym T. J. w okresie od dnia 09.07.1994r. do dnia 03.08.1994r.

Jak wspomniano powyżej – z dniem 01.05.1998r. treść art.97§2 kp uległa zmianie. Zgodnie z jego brzmieniem obowiązującym w dacie wystawiania tego świadectwa pracy - w świadectwie pracy należy podać dane dotyczące okresu i rodzaju wykonywanej pracy, zajmowanych stanowisk, wysokości i składników wynagrodzenia, uzyskanych

w zakładzie kwalifikacji, trybu rozwiązania albo okoliczności wygaśnięcia stosunku pracy, a także inne informacje niezbędne do ustalenia uprawnień pracowniczych, określone przepisami wydanymi na podstawie art. 98 § 7. Ponadto w świadectwie pracy zamieszcza się wzmiankę o zajęciu wynagrodzenia za pracę w myśl przepisów o postępowaniu egzekucyjnym.

Przepisy wydane na podstawie art.98§7 kp, o których mowa powyżej, to przepisy znajdujące się w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 20.11.1974r. w sprawie świadectw pracy i opinii (Dz.U.z 1974, Nr 45, poz.269). Rozporządzenie to obowiązywało do dnia 02.02.1996r.

Rozporządzenie to w **§ 7 pkt 1**, obowiązującym od dnia 29.08.1989r. (także w dacie wystawiania świadectwa pracy z dnia 28.12.1994r.), nakazywało umieszczanie w świadectwie pracy, oprócz danych określonych w art. 97 § 2 kp, m.in. informacji dotyczącej okresu korzystania z urlopu bezpłatnego i podstawy prawnej jego udzielenia.

Należy także zwrócić uwagę, że druk świadectwa pracy z dnia 28.12.1994r. zawierał odpowiednią rubrykę dotyczącą tej kwestii.

Wobec powyższego zdaniem Sądu – w świadectwie pracy z dnia 28.12.1994r. pracodawca winien zamieścić informację o udzielonym urlopie bezpłatnym w okresie od dnia 09.07.1994r. do dnia 03.08.1994r. Informacja ta ma bowiem znaczenie dla obliczania stażu pracy T. J., a tym samym wpływa na wysokość świadczenia wypłacanego T. J.. Skoro bowiem ZUS nie miał informacji, że korzystał on z urlopu bezpłatnego, to okres ten zaliczył do okresów składkowych. W tym przypadku Sąd uznał, że pobranie nienależnych świadczeń zostało spowodowane przekazaniem przez pracodawcę nieprawdziwych danych mających wpływ na wysokość świadczenia.

Dlatego Sąd uznał, że odwołujący ma obowiązek zwrotu nienależnie wypłaconego T. J. świadczenia z powodu nieuwzględnienia przy obliczeniach wysokości świadczenia okresu tego urlopu i w tym zakresie odwołanie oddalił.

Kolejną kwestią wymagającą analizy, była okoliczność, czy pracodawca poinformował ZUS o okresach przebywania T. J. na zasiłkach chorobowych po dniu 15.11.1991r.

Dnia 24.03.1997r. ZUS wystosował pismo do Zakładów (...) w O. z zobowiązaniem do wskazania, czy w okresie od dnia 15.11.1991r. do dnia 21.12.1994r. T. J. przebywał na zasiłkach chorobowych (k.33 a.r.). Na piśmie tym widnieje odręczna adnotacja „termin 24.08.1997r.”. Kopia tego pisma znajduje się w aktach osobowych T. J.. W aktach osobowych za owym pismem wszyte jest zaświadczenie wystawione przez pracodawcę z dnia 01.04.1997r., w którym wyszczególnił on okresy przebywania T. J. na zasiłkach chorobowych po dniu 15.11.1991r. W aktach rentowych nie ma jednak tego zaświadczenia. Na tej podstawie ZUS aktualnie uznał, że nie zostało ono złożone.

Informacja o okresach zasiłków chorobowych jest istotna dla ustalenia wysokości świadczenia, albowiem są to okresy nieskładkowe. Natomiast ZUS nie mając wiedzy o tych okresach – zaliczył te okresy do okresów składkowych.

Sąd uznał, że brak jest podstaw do obciążania odwołującego odpowiedzialnością za to, że zaświadczenia z dnia 01.04.1997r. o okresach zasiłków chorobowych po dniu 15.11.1991r. nie ma w aktach rentowych.

Sąd uznał bowiem, że pracodawca wypełnił ciążący na nim obowiązek i na żądanie ZUS-u – takie zaświadczenie wystawił. Daty pisma ZUS (24.03.1997r.) i zaświadczenia (01.04.1997r.) wskazują, że zaświadczenie to zostało wystawione, gdyż takich informacji żądał ZUS. Już choćby logika wskazuje, że skoro taki dokument został wystawiony na żądanie ZUS-u, to został tam przesłany. Natomiast z drugiej strony – skoro ZUS takiego zaświadczenia żądał, to logika wskazuje, że wyegzekwował od zakładu pracy takie zaświadczenie skoro w aktach rentowych nie ma śladu, aby ponaglał o to pracodawcę, bądź zwracał się do niego ponownie o ten dokument. Bez znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy pozostaje okoliczność, dlaczego nie dołączono tego zaświadczenia do akt rentowych. Istotne jest bowiem jedynie to, że pracodawca swój obowiązek wobec ZUS-u wypełnił, zatem nie można obarczyć go odpowiedzialnością, o której mowa w art.84 ust.6 ustawy z dnia 13.10.1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych.

Przy czym porównując okresy zasiłków chorobowych z zaświadczenia z dnia 01.04.1997r. (k.24 a.s.) z okresami zasiłków chorobowych wyszczególnionymi w załączniku do Rp-7 z dnia 25.07.2013r. (k.8 a.e.) – stwierdzić należy, że zaświadczenie z dnia 01.04.1997r. nie zawiera pierwszego okresu zasiłku w dniu 17.04.1992r. Pozostałe okresy w obu dokumentach pokrywają się.

Wobec powyższego Sąd uznał, że odwołujący ma obowiązek zwrotu nienależnie wypłaconego T. J. świadczenia z powodu nieuwzględnienia przy obliczeniach wysokości świadczenia okresu przebywania na zasiłku chorobowym w dniu 17.04.1992r. Natomiast nie ma takiego obowiązku z powodu nieuwzględnienia przy obliczeniach wysokości świadczenia pozostałych okresów zasiłków chorobowych wynikających z zaświadczenia z dnia 01.04.1997r. i z załącznika do Rp-7 z dnia 25.07.2013r., gdyż nieprawidłowe ustalenie wysokości świadczenia od początku było wynikiem zaniechania organu rentowego.

Kolejną kwestią, którą analizował Sąd, było to, od jakiej daty należy liczyć odsetki od nienależnie wypłaconego świadczenia. ZUS stoi na stanowisku, że odsetki biegną od daty wypłaty nienależnie wypłaconego świadczenia.

Tymczasem w ocenie Sądu w przypadku nienależnie wypłaconych świadczeń odsetki biegną od następnego dnia od doręczenia decyzji o obowiązku zwrotu nienależnie pobranych świadczeń. Ze zwrotnego poświadczenia odbioru wezwania zaskarżonej decyzji wynika, że Zakłady (...) S.A. odebrały tę decyzję dnia 04.10.2013r. Wobec powyższego odsetki nienależnie wypłaconego świadczenia biegną dopiero od dnia 05.10.2013r.

Taka wykładnia przepisów znajduje swe uzasadnienie w treści art.84 ust.1 ustawy z dnia 13.10.1997r. o systemie ubezpieczeń społecznych. Zgodnie z tym przepisem - osoba, która pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych, jest obowiązana do jego zwrotu, wraz z odsetkami, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego (z uwzględnieniem ust. 11 tego przepisu, który nie ma zastosowania w tej sprawie). W kwestii interpretacji tego przepisu, a w szczególności w kwestii rozumienia odesłania do prawa cywilnego wypowiedział się Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 03.02.2010r. (I UK 210/09). Sąd Najwyższy stanął na stanowisku, że nie można tego odesłania traktować tak szeroko, że miałoby ono umożliwiać poszukiwanie w prawie cywilnym terminu wymagalności świadczeń podlegających zwrotowi a w konsekwencji terminu, od którego można żądać odsetek.

W ocenie Sądu Najwyższego sprzeciwia się temu wykładnia językowa. „Zasady prawa cywilnego”, których dotyczy odesłanie, odnoszą się jedynie do odsetek. Zasadą określoną w prawie cywilnym, odnoszącą się do odsetek jest możliwość ich żądania w razie opóźnienia się dłużnika ze spełnieniem świadczenia (art. 481 § 1 k.c.). Określenie terminu, od kiedy dłużnik - pobierający nienależne świadczenie z ubezpieczenia społecznego - opóźnia się z jego zwrotem nie jest objęte odesłaniem. Nie jest to materia „zasad prawa cywilnego” lecz prawa ubezpieczeń społecznych. „Zasady prawa cywilnego” regulujące opóźnienie dłużnika w spełnieniu świadczenia cywilnoprawnego są różnorodne, uzależnione od rodzaju świadczenia. Odesłanie do prawa cywilnego nie dotyczy terminów wymagalności świadczeń cywilnoprawnych ani - co się z tym wiąże - określenia, od kiedy dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia. Są to zasady dotyczące odsetek tylko pośrednio. Odesłanie byłoby niejednoznaczne, gdyby rozumieć je tak szeroko, gdyż w prawie cywilnym opóźnienie dłużnika uregulowane jest w różnorodny sposób w zależności od tego, jakiego świadczenia dotyczy. Określenia od kiedy należą się odsetki od świadczeń z ubezpieczenia społecznego, także od świadczeń podlegających zwrotowi, należy poszukiwać w prawie ubezpieczeń społecznych a nie w prawie cywilnym.

Analogiczne poglądy zostały wyrażone w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 18 grudnia 2008 r. (I UK154/08, M.P. Pr. 2009 nr 4, poz. 208), w którym Sąd Najwyższy uznał, że nie ma żadnych podstaw do stosowania przepisów prawa cywilnego (o bezpodstawnym wzbogaceniu lub czynnie niedozwolonym) do oceny wymagalności nienależnie pobranego świadczenia.

Sąd orzekający w tej sprawie – w całości aprobuje te orzeczenia. W konsekwencji stwierdzić należy, że organ rentowy może jedynie naliczać odsetki ustawowe, a właściwie ma obowiązek wynikający z ustawy do naliczania odsetek, jeżeli pracodawca nie zwróci nienależnie wypłaconego świadczenia niezwłocznie po otrzymaniu decyzji ustalającej obowiązek zwrotu świadczenia. Decyzja ta ma bowiem charakter konstytutywny. Stąd też odsetki, o których mowa w

art. 84 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych nie biegną przed doręczeniem decyzji ustalającej obowiązek zwrotu nienależnie pobranego świadczenia.

Odwołujący kwestionował w całości obowiązek zwrotu wypłaconego T. J. zawyżonego świadczenia. Sąd miał na uwadze, że różnice wynikały także z rozbieżności w wynagrodzeniu T. J. wpisanym w Rp-7 z dnia 24.10.1995r. (k.18 akt rentowych) i Rp-7 z dnia 25.07.2013r. (k.6 i 7 akt emerytalnych). W tym zakresie Sąd uznał, że należy oprzeć się na kwotach wynikających z Rp-7 złożonych przy wniosku o emeryturę (k.6 i 7 a.e.), gdyż dokumenty te zostały sporządzone ze starannością, której zabrakło przy Rp-7 z 1995r.

Mając to na uwadze Sąd orzekł jak w sentencji.